

Izaro Arbe Izagirre

ESKEMAK APURTU DITUEN PUNTISTA

“Ez amestu bizitzia, bizi zure ametsak!” dio Markina-Xemeingo frontoi alboan dagoen muralak. Izaro Arbe zesta-punta jokalariai parte hartu zuen muralean eta ongi barneratua du leloa: ezkerria, atzelaria eta gizonen munduan emakume bakarra urte luzez, bere lekua irabazi behar izan du frontoietan.

Mikel Garcia Idiakez

@mikelgi

ARGAZKIAK: DANI BLANCO

Entrenamendu eguna du gaur Arbek. Xistera urez busti du, zumitzak hezetasuna behar duelako, apurtu ez dadin. Etxeko komunean gordetzen duela kontatu digu. “Mimoz zaindu beharra dago”. 25 ordu inguruko artisau-lana du xisterak eta gaur egun, apenas dagoen saskigilerik, denara bost bat omen dira Euskal Herrian, ofizioa ikasiko duten belaunaldi gazteek lekukoa hartzea behar dutenak. “Karbonozko saskiak probatzen ari dira orain, material berriak aztertzen...”. Kaskoa jarri eta frontoira egin du salto, bi mutiko eta entrenatzailea ditu zain. Tamainaz txikia da Arbe, baina hazi egiten da jokalekuan, sekulako zartakoak eman dizkio pilotari. Ikuskizuna itzela da harmailetatik; diotenez, munduko joko bizkorrena da, pilotak hartzen duen abiaduragatik. 22 urteko markinarra ere txikitatik liluratu zuen zesta-puntak. “Pilota xisterarekin hartzeko modua, ateratzen duen hotsa, eskuz egindako saskiak duen xarma, bertako kirola izatea... Beste kirolen aldean berezia da zesta-punta”.

11 urterekin jantzi zuen xistera lehenengoz, Jokin Arbe neba nagusia jokatzen ikusteak kitzikatuta. Gurasoen laguntzaz, Markina-Xemeingo klubean eman zuen izena, eta harrera ona egin zioten. Neska bakarra izanik, ordea, oz-

topo ugari izan ditu bidean. “Frontoia eremu erabat maskulinizatua da eta ‘zer egiten du honek hemen?’ izan zen besteengandik hasieran jaso nuen inpresioa. Era guztietako jendea dago eta denetik entzun behar izan dut”. 14 urteen bueltan, indar kontuetan mutilekiko alde nabaritzen hasi zenean, txapelketa bat jokatu ostean antolatzaileak zera esan zion: “Zuk dagoeneko mutilekin ez, neskekin aritu beharko zenuke”. Minduta gogoratzen du Arbek: “Beste neskarik ez zegoen eta! Ni bota nahian ari zen, ala? Baina adin horrekin ez daukazu halakoei aurre egiteko nahikoa tresnarik. Bakarrik zaude, besteen berdina egiteko ahalegin bikoitza egiten, eta baloratu ordez horrelakoak entzun behar”. Aurkarien ahotik “neska baten aurka jokatu behar al dut?” aditza ere egokitu izan zaio, batzuk deseroso sentitzen direlako, neska baten kontra jokatzearagatik edota galtzeagatik. “Baina orokorrean, nire inguruan behintzat, oso ondo eraman naiz jokalariekin”, nabarmendu nahi izan du.

Batzuetan bakarrik sentitu arren, etxekoan babesa funtsezkoa izan da. “Neba izan dut beti alboan, beti erakusteko prest, batik bat hasierako aurpegi eta komentario itsusien aurrean”. Egun, Jokin Arbe profesional dabil AEBetan, pasa den urtariletik.

Gainera, ezkerria

Indarra ezaugarri garrantzitsua da zesta-puntan eta une batetik aurrera mutiko gazteagoen kontra hasi zen markinarra, partidu parekatuak jokatzeko. Nagusiena izateaz gain, txapelketa ofizialetan parte hartzeari utzi behar izan zion, kategoriak eskatzen zuen adinaz kanpo zegoelako, eta Federazioak ez zuelako ezer egin horri irtenbideren bat aurkitzeko. Txikiekin entrenatu eta entrenatu, partiduen pizgarririk gabe, “motibazio aldeetik gogorra izan zen”, dio. Bolada batean, beste neska bat aritu zen berarekin, baina panorama ikusita laga egin zuen azkenean. Arbe, haatik, ez da lagatzen duen horietakoa, batez ere aintzat hartuta hasieran zenbat kostatu zitzaion: ezkerria da bera, eta derrigorrezkoa da eskumaz jokatzea, saskia ezin da ezker eskuz hartu; urtebete eman zuen jo eta su, eskuin eskuz jokatzen ikasi zuen arte. Ezkerrez jokatu duenik egon da, baina arauetan ezer jartzen ez badu ere, ez omen da halakorik onartzen. Galdetu diogu ea ez al zen saiatu ezkerrez jokatzen. “Neska eta gainera ezkerrez! Baina zer nahi duzu, zuzenean frontoietatik bota nintzateka?”, erantzun du barrez.

Motibazioz pattal zebilen sasoian, zesta-puntaz gain palari ere ekin zion. Azken finean, Emakumea Pilotari bezalako

proiektuei esker, frontoietan pala da emakume gehien biltzen dituen modalitatea. Azpiegiturak, txapelketak eta erraztasunak jartzeak emaitzak ematen dituelako. “Esanguratsua da, gaur egun palaz ari diren emakumeen %80tik gora beste modalitate batzuetatik eratorritakoak dira. Elitean dabiltzan emakumezko palista asko aurrez eskuz aritutakoak dira”. Arbe ohartu zen, baina, “benetan betetzen ninduen zesta-punta zela, eta bidea egin nahi banuen nik neuk egin behar nuela, inork ez zuela nigatik egingo”. Pala utzi, zestaren aldeko apustua egin eta jarraitzea erabaki zuen, egoerari buelta emateraino, belaunaldi berriei bidea irekiz.

» “Mutilekin ez nukeela aritu behar esan zidan, baina 14 urterekin ez duzu aurre egiteko nahikoa tresnarik. Bakarrik zaude, besteen ahalegin bikoitza egiten, eta baloratu ordeztu halakoak entzun behar”

Desmotibazioetik indartsu bueltatzera

“Pixkanaka, nire esparrua irabazi dut. Kostata izan da, baina lortu dut, eta Markina-Xemeinen bat gehiago naiz frontoian. Nire ibilbidearen balorazioa egin beharko banu, esango nuke nahi dudan horri uko egin ez dion pertsona naizela”. Eta ez da gutxi. Gasteizen Irakaskuntza ikasi ostean, herrira gogotsu itzuli zen Arbe: egun, astean bi bider entrenatzen du, lagunarteko partidua du ostiralero, adin ugariko mutilekin (11, 15, 18...), eta Xistera proiektuaren baitan emakumeen arteko txapelketak antolatzen hasiak dira –hiru egin dituzte dagoeneko-. Izan ere, jokalaria frantsesak eta katalanak badira, eta horiekin topa-

» “Kostata, baina nire esparrua irabazi dut, Markina-Xemeinen bat gehiago naiz frontoian. Nire ibilbidearen balorazioa egin beharko banu, esango nuke nahi dudan horri uko egin ez dion pertsona naizela”

ketak egin izan dituzte. Urri amaieran, denak elkartzea da asmoa, Euskal Herrian. Katalunian hamar bat emakumetik bira jaitsi dira puntistak, baina Frantzia gora egin du kopuruak, 15 bat ari dira uneotan. Iaztik, helduen mailan beste emakume bat ari da Donostian: Leire Arribas. Eta garrantzitsuena, neska jokalarien harrobia sortzen ari da, tartean Izaro Arbe beraren entrenatzaile lanari esker.

Gainbehera dagoen modalitatea da zesta-punta. Euskal Herriko elkarte puntistak batu eta Xistera proiektua sortu dute, kirol hau indartu asmoz. Hiru adar nagusi ditu ekimenak: afizionatu mailan txapelketak sustatzea, emakumeen parte-har-

» “Emakumezko erreferentziak izatea oso inportantea da: umeak entrenatzen hasi nintzen, aurretik gizon bat zuten entrenatzaile, ni jarri eta bi astera 0 neska aritzetik 14k eman zuten izena”

Ezkerreko argazkian, entrenatzen. Ezkerra da Arbe, eta urtebete eman zuen jo eta su, eskuin eskuz jokatzen ikasi zuen arte. Eskuineko irudian, Arbekin eta Xistera proiektuko presidentearekin batera, Markina-Xemeingo Bekobentako eta frontoi handiko taldeetako umeak. Bekobentan 20 bat dira Izaro Arbek entrenatzen dituen gazteak, horietatik 14 neska inguru.

IZARO ARBEK UTZIA

tzea bultzatzea, eta ikastetxeetan haur eta gazteei zesta-puntaren berri ematea. Hirugarren adar horretan buru-belarri ari da markinarra, eta pauso handia dela dio: “Ikasturte honetan hamabi herritarra joango gara eta horrek esan nahi du ikasle pila batek ezagutuko duela kirol hau. Umeek dena probatu ahal izatea da helburua, eta erreferentzia emakumezkoa izatea ere oso inportantea da: duela hiru urte, umeak zesta-puntan entrenatzen hasi nintzen Durango eta Berriatuan; aurretik gizon bat zuten entrenatzaile, eta zero neska aritzetik, ni jarri eta bi astera 14 neskek eman zuten izena kolpean!”.

Arbek berak erreferente gutxi izan ditu, emakumerik apenas aritu delako zestalari. “Probatu emakume ugari probatuko zutela pentsatzen dut, baina ez zuten aurrera egin. Kurioski, euskal pilotan emakumearen sarbidea zesta-puntaren bidez izan zen: Maria Unzueta eibartarra zesta-puntan aritu zen XIX. mende bukaeran, jokalaria ona zen eta profesional aritzeko proposatu zioten, baina aitak debekatu egin zion”.

“Orain, zesta-puntan aritu nahi duen 8 urteko neska ez dago bakarrik”

Durango eta Berriatuan umeei zestan irakatsi ondoren, euskal pilotako entrenatzaile titulua atera eta iaiztik Markina-Xemeinen dihardu Arbek. Bekobenta ikastetxean dabil, 6-12 urte arteko gazteekin. 20 bat dira, horietatik 14 neska inguru. “Asmoa da pixka bat ikasten dutenean frontoi handira joatea”. Guztira 100 bat zestalari ari dira herrian.

Partidua bota eta etxera, Arbek ez du halako saiorik gidatu nahi. Zesta-puntan aritu, kirolari lotutako jolasak egin, talde giroa sortu... Jarduera fisikotik harago,

baloreak lantzen saiatzen da entrenamenduetan. “Denak batera aritzen dira, hala behar du Lehen Hezkuntzan: neska eta mutil, jatorria dena delakoa, adinak nahastuta... Elkarbizitza lantzeko tresna aproposa da kirola, harremanik ez duen jendea elkarrekin aritzeko aitzakia, eta hori guztia jorratzen ahalegintzen naiz, ez dadila egon mutilik esango duenik ‘nik ez dut neska batekin jolastu nai’”.

Gustura dago bizkaitarra, esfortzua fruituak ematen ari dela nabaria da eta neskaz ere osatutako taldea itxaropenez ikusten du: “Orain, zesta-puntan aritu nahi duen 8 urteko neska ez dago bakarrik, taldean neska gehiago ditu, eta taldea egonik, errazagoa da etorkizunean jarraitzea”. Pozarren dago Izaro Arbe, entrenatzaile lanak bete egiten duelako,

ARGIA EGUNEAN ZESTALARI

Urriaren 1ean, Ondarroan ospatuko dugu aurtengo Argia Eguna, *Puntadaz puntada, txikitik eragiten* lelopean. Eskualdeko eragileek hartuko dute parte egitarauan, eta jolas hezitzaileak egingo ditugu goizean, tartean zesta-puntari lotutako jarduerak, Izaro Arbek gidatuta. Saskia lotu eta probatzeko aukera izango dute gerturatzen direnek; jolasak ere prest ditu puntistak, zapiaren jolasa adibidez, baina zapia beharrean xisterarekin pilota hartuz. “Jendeak zesta-punta ezagutu dezala, hori izango da helburua, eta erakustaldi gisa partidutxoak ere egin daiteke”.

eta jokalaria moduan gustura dabilelako. Zenbat aurreiritzi apurtu dituzu? “Aurreiritziak ez dakit, jendearen eskemak apurtu ditut, hori bai. Denetik egongo da: batzuek esango dute, ‘zer ari da hau zestalari?’, eta beste batzuek berriz, “aupa Izaro! Nik egin ez nuena zuk egin duzu”. ■

Irakurri artikulua ingelesez, argia.eus/english helbidean.

11itzulpen

EUSKARATIK
INGELESERA
ZUZEN

INGELESETIK
EUSKARARA
ZUZEN

<http://www.11itzulpen.eus>

info@11itzulpen.eus

Skype:
11itzulpen (34) 699 433 121